

Oratorum Romanorum fragmenta

Neven Jovanović
Odsjek za klasičnu filologiju
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
neven.jovanovic@ffzg.hr

Klasična gimnazija, 3. prosinca 2009.

Kolegij "Rimsko govorništvo"

Jedno predavanje "Rimskog govorništva"
Koristi i uvidi

Kamo dalje?

Cilj kolegija

Stjecanje uvida u praksu i teoriju rimskoga govorništva; uočavanje središnje uloge retorike u antičkom obrazovnom sustavu; prepoznavanje retoričkoga utjecaja u rimskoj književnosti carskoga razdoblja.

Problem: nomina tantum

Većina imena i pojmove o kojima bih mogao informirati svoje studente njima ne bi puno značila.

Sintetične ocjene?

- ▶ "I očuvani ulomci potvrđuju nam Ciceronov sud koji u Katonovu stilu, bez ukrasa, hvali bogatstvo misli i jasnu kompoziciju, ozbiljnost, oštrinu i živost, a nedostatnu eleganciju izraza i glatkoću rečeničnog perioda ističe kao arhajsko nesavršenstvo" (V. Vratović, "Rimska književnost")

Kennedy i citati

- ▶ George Kennedy, *A new history of classical rhetoric : an extensive revision and abridgement of "The art of persuasion in Greece", "The art of rhetoric in the Roman world" and "Greek rhetoric under Christian emperors" with additional discussion of late latin rhetoric*, Princeton 1994.

Studenti latinskog i latinski citati

Budući da studiraju latinski, studenti mogu iskoristiti tu svoju prednost: umjesto da se muče s engleskim verzijama latinskih ulomaka rimskih govornika, mogu te ulomke čitati u originalu!

Malcovati

Enrica Malcovati, *Oratorum Romanorum fragmenta* (vol. I, II, III). Napoli: Paravia, 1930 (i još barem dva izdanja 1955, 1976).

Kolegij na internetu

ffzg.hr/klafil/dokuwiki/doku.php/s:rimsko-govornistvo
Sustav učenja na daljinu Omega:
omega.ffzg.hr/course/view.php?id=739

Primjer materijala

Neočekivana korist

- ▶ Studenti se upoznaju s raznim drugim književnim djelima: s onima koja još nisu "na redu" u povjesnoj, odnosno kronološki izloženoj pripovijesti o rimskom govorništvu, kao i s onima koja u tu pripovijest ulaze tek neizravno, kao nalazišta fragmenata.

Uvidi, komada dva

- ▶ Rimska retorika neodvojiva je od grčke.
- ▶ Antičko govorništvo ne sliči toliko današnjim političkim govorima, koliko nastupima popularnih pjevača: ono ima vrlo naglašenu ritmičko-melodijsku i izvedbenu dimenziju.

Uvidi, nastavak

- ▶ Ciceron je "vlastoručno" uobličio priču o rimskoj govorničkoj tradiciji. Jasno ga vidimo kako traži zapise govora svojih prethodnika, kako ih pažljivo čita.
- ▶ To ne čini vođen interesima modernog znanstvenika --- da bi izvijestio "kako je to bilo" --- nego kao praktičar: on hoće naučiti trikove dobrih govornika, da bi i sam postao dobar govornik; želi poboljšati svoju zalihu riječi, svoju copia dicendi.

Uvidi, drugi nastavak

Catonem vero quis nostrorum oratorum, qui quidem nunc sunt, legit? aut quis novit omnino? at quem virum, di boni! mitto civem aut senatorem aut imperatorem: oratorem enim hoc loco quaerimus: quis illo gravior in laudando, acerbior in vituperando, in sententiis argutior, in docendo edisserendoque subtilior? refertae sunt orationes amplius centum quinquaginta, quas quidem adhuc invenerim et legerim, et verbis et rebus inlustribus. licet ex his eligant ea quae notatione et laude digna sint: omnes oratoriae virtutes in eis reperientur. (Cic. Brut. 63)

(Još) neistražene mogućnosti

- ▶ Sastaviti vlastiti govor.
- ▶ Poveznice:

<http://www.bibsonomy.org/user/filologanoga/oratio>